

Reactie internetconsultatie Fiscale verzamelwet 2025

Berkel en Rodenrijs, 18 september 2023

In deze reactie becommentarieer ik een aantal voorgenomen maatregelen uit het concept voorstel Fiscale verzamelwet 2025 met betrekking tot lijfrenten. Deze zijn opgenomen in art. I van het concept voorstel.

1. Afschaffen lijfrente meerderjarig invalide kind (MIK-lijfrente)

De MIK-lijfrente mag gerust een exoot in lijfrenteland worden genoemd. Deze lijfrente geeft echter wel invulling aan een zekere maatschappelijke behoefte. Ouders (en grootouders) kunnen de wens hebben het invalide kind te voorzien van een zeker inkomen. Dat er in de praktijk weinig gebruik van deze regeling wordt gemaakt, heeft er naar mijn mening ook mee te maken dat de wetgever er met ingang van 1992 voor heeft gekozen de eis te stellen aan de MIK-lijfrente dat deze levenslang uitkeert. De reden waarom deze eis aan de MIK-lijfrente wordt gesteld, is in de parlementaire geschiedenis niet terug te vinden. Omdat de levensverwachting van een invalide kind (beduidend) lager kan zijn dan die van een niet-invalide kind, kan verzekering van de MIK-lijfrente een relatief dure aangelegenheid zijn. Verzekeraars houden namelijk met deze lagere levensverwachting in hun tarieven geen rekening. Dit kan (groot)ouders ervan weerhouden een MIK-lijfrente te sluiten. Daarnaast geldt dat de inkomensondersteuning van het invalide kind door (groot)ouders zich kan beperken tot de periode tot aan AOW-gerechtigdheid van het invalide kind. De AOW voorziet immers al in een inkomen voor het invalide kind, zodat een aanvulling nadien minder noodzakelijk kan worden bevonden. Dit leidt mij tot de conclusie dat de eis dat de MIK-lijfrente levenslang moet uitkeren ten onrechte aan deze lijfrente wordt gesteld. Het overgangsrecht voorziet bij invoering van deze maatregel overigens ook in de mogelijkheid de MIK-lijfrente om te zetten in een (tijdelijke) oudedagslijfrente, verzekerd of bancaire. Daarmee geeft het kabinet indirect ook aan dat deze eis eigenlijk wel kan vervallen.

Het kabinet zou in zijn algemeenheid kunnen overwegen de eis van levenslang uitkeren te laten vervallen. Dat opent tevens de mogelijkheid de MIK-lijfrente bancaire uit te voeren. Ik heb geen hoge verwachtingen voor wat betreft het aantal aanbieders dat bereid is de MIK-lijfrente aan te (gaan) bieden, maar als het niet is onderzocht zullen we nooit weten of een gewijzigde MIK-lijfrente levensvatbaar is, mede tegen de achtergrond van de maatschappelijke behoefte waar deze lijfrente invulling aan kan geven. Ik kan mij niet aan de indruk onttrekken dat het (invalide) kind nu met het badwater wordt weggegooid.

2. Gelijktrekken uiterste ingangsdatum lijfrenterekening/-beleggingsrecht met lijfrenteverzekering

De voorgestelde wettekst zorgt er, anders dan beoogd, niet voor dat de uiterste ingangsdata van bancaire en verzekerde oudedagslijfrenten gelijk wordt getrokken. Dat wordt veroorzaakt doordat in het voorstel geen rekening is gehouden met de wettelijke bedenktijd van art. 3.133 lid 3 Wet IB 2001. De Wet IB 2001 is nu zo ingericht dat een verzekerde lijfrente uiterlijk *ingaat* in het zesde jaar na AOW-gerechtigdheid (AOW+6), maar omdat lijfrente-uitvoerders standaard postnumerando *uitkeren* hoeft de eerste termijn van een verzekerde oudedagslijfrente daardoor pas tot uitkering te komen in het jaar AOW+7. Voor bancaire lijfrenten geldt daarentegen met de voorgestelde wettekst dat de eerste termijn van een bancaire oudedagslijfrente moet zijn gedaan in het jaar AOW+6. Om de uiterste ingangsdata toch gelijk te trekken moet de voorgestelde toevoeging *“en waarbij de eerste termijn uiterlijk wordt uitgekeerd in het jaar na het kalenderjaar waarin hij de leeftijd bereikt die vijf jaar hoger is dan de pensioengerechtigde leeftijd, bedoeld in artikel 7a, eerste lid, van de Algemene Ouderdomswet”* uit het voorstel worden geschrapt.

Het genoemde punt is slechts één van de verschillen tussen bancaire en verzekerde lijfrenten. Naar mijn mening zijn er nog wel meer niet beoogde verschillen die eenvoudig weggenomen kunnen worden. Ik noem hier als voorbeeld de overgang van een uitkerende bancaire lijfrente aan een erfgenaam/niet-natuurlijk persoon. Dat is ontegenzeggelijk niet bedoeld, maar wel de fiscaal-juridische werkelijkheid. Een grondigere analyse van het bancaire en verzekerde lijfrenteregime om deze niet beoogde verschillen op te sporen en weg te nemen, is naar mijn mening op zijn plaats. Dat had naar mijn mening een plaats moeten krijgen in de evaluatie van de ‘Wet Banksparen’ die wettelijk wel is voorgeschreven maar nooit heeft plaatsgevonden (zie art. VIB ‘Wet Banksparen’ (Stb. 2007, 577)).

3. Legataris verkrijgt uitkerende lijfrenterekening/-beleggingsrecht

Het concept voorstel regelt dat de legataris voor de toepassing van art. 3.126a lid 6 Wet IB 2001 gelijk wordt gesteld met een erfgenaam. Dat is een terechte wijziging. Ik ben echter van mening dat deze wijziging niet ver genoeg gaat. In genoemd artikellid is bepaald dat ter zake van een ingegane bancaire lijfrente het recht op de termijnen bij overlijden van de genietter ervan overgaat op zijn erfgenamen. Deze tekst staat op zich niet in de weg aan toedeling van het lijfrenterecht aan één of enkele erfgenamen. Erfrechtelijk is dit bovendien gewoon mogelijk. Maar in de parlementaire geschiedenis is het volgende over deze bepaling gezegd:

“Indien uitkeringen zijn ingegaan en de gerechtigde komt te overlijden gaat het recht op nog niet uitgekeerde termijnen over op zijn erfgenamen. Naar het oordeel van de initiatiefnemers brengt een redelijke wetstoepassing met zich mee dat – mits vooraf vastgelegd – de uitkeringen ook slechts op één dan wel enkele van de erfgenamen kunnen overgaan. Op die wijze kan worden voorkomen dat de uitkering over alle erfgenamen moet worden verdeeld, waardoor er allemaal relatief lage deelluitkeringen ontstaan.” (Memorie van antwoord, Kamerstukken I 2007/08, 30 432, C, p. 2-3).

Ik beschouw dit als een nogal ongelukkige uitlating. Voor de hier gegeven hoofdregel dat toedeling aan één of enkele erfgenamen fiscaalrechtelijk bij wijze van hoofdregel niet is toegestaan, valt naar mijn mening geen enkele goede reden te geven. Waarom zou het fiscale recht hier afwijken van het erfrecht? Als een testament bepaalt dat de partner en de twee kinderen de erfgenamen zijn, moeten de lijfrente-uitkeringen gaan toekomen aan alle drie de erfgenamen, de uitlating in de parlementaire geschiedenis volgend. Het lijkt mij daarentegen niet meer dan logisch dat het de erfgenamen vrij moet staan de lijfrenterekening volledig toe te delen aan de langstlevende partner. Ik zie tegen een dergelijke toedeling – civielrechtelijk noch fiscaalrechtelijk – geen bezwaar. Waarom dit vooraf zou moeten zijn vastgelegd, is voor mij al even onbegrijpelijk.

Nota bene: voor de oudedagsverplichting (ODV) geldt mutatis mutandis hetzelfde (art. III concept voorstel Fiscale verzamelwet 2025).

4. Gelijktrekken lijfrenteverzekerings en bancaire lijfrente bij echtscheiding

Art. 3.134 lid 3 Wet IB 2001 bepaalt momenteel het volgende:

“In de gevallen, bedoeld in het tweede lid, kan, in afwijking van artikel 3.125, eerste lid, de aanspraak zodanig worden gewijzigd dat de uitkeringen onmiddellijk na het tijdstip van de wijziging ingaan en uiterlijk eindigen bij het overlijden van de gewezen echtgenoot.”

Het concept voorstel voegt een verwijzing toe naar art. 3.126a lid 4 Wet IB 2001. Daarmee is het echter niet geregeld. Het slot van deze bepaling geeft immers aan dat de termijnen uiterlijk moeten eindigen bij het overlijden van de gewezen echtgenoot. Omdat bancaire lijfrenten per definitie levensafhankelijk zijn, kunnen deze naar hun aard nooit aan deze eis voldoen. Zonder aanpassing van deze bepaling wordt de beoogde gelijkstelling niet bereikt.

Mr. Ruben Stam CPL